

Omweiden of standweiden: Waarvoor kiest U?

Dirk Jan den Boer, NMI en Ton Derks, DLV

1. Inleiding

Het voorjaar zit weer in de lucht. Als u gaat beweiden is het nu een goede tijd om na te denken over het beweidingssysteem. Ga ik omweiden of standweiden? Gaan de koeien vroeg of later naar buiten? Uw persoonlijke voorkeur en de omstandigheden op uw bedrijf spelen een belangrijke rol. De twee meest gebruikte systemen zijn omweiden en standweiden. In dit artikel zijn een aantal aspecten benoemd die van belang kunnen zijn voor uw keuze.

Beweiden begint met het opstellen van een plan:

- Hoeveel percelen heb ik nodig bij omweiden en hoeveel blokken bij standweiden.
- Het vaststellen van een passende bemesting; weidepercelen minder bemesten dan maaipercelen. Dit is ook belangrijk voor het ureumgehalte in de melk.
- Vroeg met de koeien naar buiten of pas na de eerste of de tweede snede. Bij de Koe & Wij praktijkgroep met de hoge melkproductie waren de krachtvoerkosten bij beweiden 1 cent per kg lager dan in de stalperiode. Bij een melkproductie van 600.000 kg per jaar geeft dit een besparing van €500, - per maand.
- Wanneer bestel ik ander krachtvoer. Bij beweiden past ander krachtvoer dan in de stalperiode.

2. Omweiden

Bij omweiden is het belangrijk steeds voldoende gras van goede kwaliteit aan te kunnen bieden. Het melkvee wordt elke twee tot zes dagen omgeweid naar een volgend perceel. Bij het inscharen in het voorjaar is het belangrijk voldoende percelen te hebben, die bemest zijn voor beweiden.

De koeien moeten dit jaar op veel bedrijven voor de eerste weidesnede al in de eerste helft van april naar buiten. Begin mei wordt het gras te lang om het melkvee nog in een nieuw perceel in te scharen. Er is dan nog geen etgroen (vers gras op gemaaid perceel) beschikbaar. U moet dan terug naar de eerder beweidde percelen. Om voldoende percelen te hebben is het belangrijk vroeg met de koeien naar buiten te gaan. Om de beweiding goed rond te kunnen zetten zijn voor een systeem met omweiden om de vier dagen in het voorjaar 6 percelen nodig. Bij omweiden om de twee dagen zijn er meer percelen nodig. Doe de koeien daarom in het eerste perceel bij een krappe halve weidesnede (8 cm graslengte).

Als U te laat met de koeien naar buiten gaat dan staat er begin mei op het eerst beweidde perceel nog te weinig gras, om een tweede ronde te weiden. De koeien moeten dan naar het volgende perceel en komen in te lang gras. Dit kost melk. Een deelnemer van de groep met de hoge melkproductie reageerde: "In te lang gras redt U het niet om de melkproductie eronder te houden".

Streef daarom naar de aangegeven aantallen weidepercelen voor de eerste snede. Als het gras snel doorgroeit, dan hoeven niet alle percelen voor een tweede beweiding gebruikt te worden. En bij een groeivertraging is er gras voldoende totdat de koeien naar het etgroen kunnen.

Een belangrijk aandachtspunt is het maaien van de eerste snede. Streef ernaar niet het gehele blok in één keer te maaien, maar stel maaien in dienst van de beweiding. Door te maaien in twee of drie blokken en tijdig met de koeien naar het etgroen te gaan (eerste perceel van blok met halve weidesnede) kunnen alle etgroenpercelen beweid worden. Het melkvee neemt van etgroen 1 à 1,5 kg droge stof per koe per dag meer op dan van een perceel dat al eerder is beweid. Dit is gunstig voor de melkproductie en hierdoor kan op krachtvoer bespaard worden.

Latere sneden

In het seizoen is het uitgangspunt in te scharen bij een snede van 1700 kg drogestof per ha (een graslengte van ongeveer 17 cm). In het najaar kan dat wat minder zijn bij sneller rondweiden. Ook bij latere sneden is het belangrijk regelmatig een aantal percelen te maaien, om de dieren steeds goed en smakelijk weidegras aan te kunnen bieden. Streef ernaar percelen na twee beweidingen te maaien. Als een perceel voor de derde keer beweidt moet worden, verdient het aanbeveling de bossen vooraf te maaien. Melkkoeien nemen van gebost land ongeveer 0,5 kg drogestof per dag meer op.

3. Modern Standweiden

Een beeld dat standweiden oproept is dat de melkkoeien gedurende een zeer lange periode op een bepaalde oppervlakte grazen. De koeien lopen dan in bossig land en soms in te lang gras. Bij het Moderne Standweide-Systeem gaat dit anders. Veehouders splitsen hun land op in blokken waar de koeien een aantal weken kunnen grazen. Na een beweiding van twee tot zes weken wordt dit blok dichtgezet om te maaien. De koeien komen dan in een volgend blok, dat voorafgaand is gemaaid.

De veehouder moet erop letten de koeien op het gemaaide blok tijdig in te scharen: 1-2 weken na het maaien. De graslengte is dan ongeveer 8 cm. Het moderne standweiden vraagt enig inzicht in de grasgroei. Bij een snelle grasgroei is het nodig de bijvoeding met bijvoorbeeld snijmaïs tijdig te verminderen om de grasgroei voor te blijven. Bij weinig groei moet juist extra worden bijgevoerd. Teveel gras leidt tot hoge verliezen en te weinig gras tot een daling van de melkproductie. Als vuistregel kan aangehouden worden te streven naar een graslengte tussen de bossen van 8 cm. De grasgroei, het aantal en de grootte van de blokken en het niveau van de bijvoeding bepalen hoe lang de koeien op een blok kunnen weiden. Dit kan variëren van minimaal 14 dagen tot enkele maanden.

Als voordeel van dit systeem zien Koe & Wij veehouders die het toepassen de rust voor de boer en voor de koppel koeien: ‘U hoeft minder vaak beslissingen te nemen. Als U eenmaal een blok voor beweiden hebt bestemd dan ligt dit vast’.

4. Keuze systeem

Omweiden is erop gericht de dieren, bij het gekozen aantal uren weidegang steeds voldoende gras van goede kwaliteit aan te kunnen bieden. Dit systeem past in principe op alle bedrijven. Alleen de verkaveling kan het soms moeilijk maken om een goede perceelsindeling te realiseren. Het is een flexibel systeem, waarbij U gemakkelijk percelen kunt overslaan en daardoor in kunt scharen bij de juiste graslengte met een goede voederwaarde. Dit systeem vraagt echter wel wat meer arbeid en planning. Er is meer afrasterwerk en er moeten meer drinkwaterpunten zijn. Standweiden is erop gericht de grasopname gelijk te laten zijn aan de bijgroei op het weideblok. Als het gras langzaam groeit, moet U meer bijvoeren en bij een snelle groei minder. Dit systeem vraagt wat minder arbeid en heeft het voordeel dat minder vaak gemaaid en kunstmest gezaaid hoeft te worden. Er is vaak ook meer rust onder de koeien door minder perceelwisselingen. Het nadeel is wel dat U extra moet sturen met bijvoeding en uren beweiden per dag en dat de aanpassing tijdig gedaan moet worden om de juiste graslengte te houden. Het risico is groter dat de graskwaliteit niet optimaal is als er niet tijdig wordt gestuurd. Een ander nadeel is dat de grasopbrengst wat lager is.

Voor de keuze op uw bedrijf is het nodig de voor- en nadelen van beide systemen af te wegen, waarbij verkaveling, arbeid, planning en ook uw persoonlijke voorkeur een rol kunnen spelen.

Andere toegepaste systemen:

- Stripgrazen: Dit is een vorm van omweiden. De koeien krijgen dan iedere dag een strook gras waarop voldoende gras staat voor een dag.
- Rantsoenbeweiden: Dit is een vorm van omweiden waarbij het perceel in stukken gedeeld wordt. Iedere dag krijgen de koeien er een deel van het perceel bij, zodat ze de laatste dag het hele perceel kunnen beweiden. Dit is ook een praktische optie als het gras eigenlijk te lang is. Hierdoor worden de verliezen wat lager.
- Siësta-beweiding: Dit kan met alle beperkt weiden systemen gecombineerd worden. De koeien gaan dan twee keer per dag gedurende een kortere tijd naar buiten. Het doel is om de bijvoeding over twee keren te verdelen en op die wijze het zetmeel uit maïs en het eiwit uit gras beter te benutten, omdat het meer gespreid over de dag in de pens komt.